

Corona en onderwijs: Heroriënteren na kerstexamens?

Leerlingen dragen nog de sporen van de schoolsluiting in het voorjaar van 2020 door de corona-pandemie en hebben vaak nog heel wat achterstand in te halen. Het Kinderrechtencommissariaat vraagt scholen daarom om voorzichtig te zijn bij de beoordeling van hun leerlingen na de kerstexamens, en ze niet te snel naar een andere richting door te verwijzen.

1.1. Leerachterstand wegwerken vraagt tijd

Holderdebolder moesten in maart 2020 alle scholen door het coronavirus dicht. Een groot deel van de leerlingen kregen drie maanden lang alleen maar afstandsonderwijs en keerden pas in september terug naar school. Zeker kwetsbare kinderen en jongeren, zonder computer of krap behuist, leden daaronder. En ook van zij die thuis alle mogelijkheden krijgen, vroeg het grote inspanningen. Bovendien vulden scholen het afstandsonderwijs heel verschillend in. In de ene school was er online les, andere scholen gaven vooral zelfstudieopdrachten en zelfstandige leertaken. Soms was dat in een geavanceerde digitale leeromgeving, in andere gevallen viel men terug op het vertrouwde schriftelijke leermateriaal. Ook qua begeleiding van leerlingen was er veel variatie. We hebben daar begrip voor, want de situatie was helemaal nieuw. Maar het had wel een grote impact op kinderen en jongeren.

Heel wat leerlingen kampen sedertdien met leerachterstand. Voor sterkere leerlingen kan het misschien lukken om die achterstand weg te werken. Voor de doorsneeleerlingen, de grootste groep, zal het heel wat werk en ondersteuning vragen om terug bij te benen. Maar voor leerlingen die iets moeilijker leren of in een lastigere thuissituatie zitten, wordt het zeer moeilijk.

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt om rekening te houden met de individuele situatie van een leerling en om leerlingen en leerkrachten voldoende tijd te geven om die achterstand weg te werken, desnoods tot in juni. De pandemie is immers nog niet gaan liggen. Ook nu wordt er nog achterstand opgebouwd en is (gedeeltelijk) afstandsonderwijs weer een feit. En wat met leerlingen die tijdens het eerste trimester ziek zijn geweest, in quarantaine zijn geplaatst of van wie de klas of school een tijdlang noodgedwongen moest sluiten?

1.2. Schoolloopbanen zorgvuldig begeleiden

In klachtenonderzoek besteden we aandacht aan de geboden schoolloopbaanbegeleiding. We stellen het belang vast van actieve samenwerking tussen klassenraad, leerlingbegeleiding, leerling, ouders en CLB. Een zorgvuldige studiekeuzebegeleiding kwam door corona vaak in het gedrang. Begeleiding ontbrak of kon onvoldoende aanklappend zijn. Adviseren tot heroriëntering kan wettelijk tot 15 januari. CLB's signaleren dat heroriënteringen in de loop van het schooljaar vaak niet zo geslaagd zijn. Leerlingen beginnen immers al met een achterstand voor vakken uit het eerste trimester in de nieuwe studierichting, die ze tot dan toe nog niet gehad hebben. Leerlingen die in januari overschakelen kloppen in juni vaak opnieuw aan de deur om nog een andere keuze te maken.

Voor leerlingen is het belangrijk dat ze op school de ruimte krijgen om te groeien en te ontwikkelen in hun eigen tempo. In hun verhalen horen we vaak teleurstelling dat de school vooral focust op waar ze hier en nu niet goed in zijn: de rode cijfers, de 'buizen'. Leerlingen vragen om gemotiveerd en geïnspireerd te worden. Inzetten op schoolloopbaanbegeleiding is een taak van elke leerkracht.

Een zorgvuldige schoolloopbaanbegeleiding zorgt ook voor vertrouwen en wederzijds begrip. Sommige leerlingen en ouders aanvaarden moeilijk de mening van leerkrachten. Andere leerlingen verkiezen het jaar over te doen omdat ze niet weten waar hun interesses liggen of omdat ze bang zijn om hun vertrouwde studierichting en schoolomgeving te verlaten. Onbekendheid hindert. Het Kinderrechtencommissariaat vraagt om leerlingen te laten proeven van andere richtingen, ook op andere scholen. Dat was in 2020 met de coronamaatregelen (zo goed als) onmogelijk.

1.3. Groeigericht kijken naar talenten

Waarom zou corona-achterstand moeten leiden tot meer heroriënteringen? Het Kinderrechtencommissariaat vraagt om bij (her)oriëntering de mogelijkheden en de talenten van de leerling centraal te plaatsen. Het actuele kennisniveau is daar maar één indicator voor. Als die indicator door omstandigheden (corona) minder betrouwbaar is, horen scholen dubbel voorzichtig te zijn. En extra mogelijkheden en uitdagingen te bieden in plaats van mogelijkheden weg te nemen.

We vragen om bij het inschatten van de eventuele nood aan een heroriëntering omzichtig te werk te gaan. We vragen om groeigericht te evalueren. Daarom vraagt het Kinderrechtencommissariaat scholen om, zeker gezien het uitzonderlijke jaar dat we gehad hebben, weloverwogen beslissingen te nemen na de kerstexamens en vooral naar het leerpotentieel van elke individuele leerling te (blijven) kijken.

Op 10 november 2020 keurde het Vlaams Parlement een nieuw 'corona-onderwijsdecreet' goed. Dit schooljaar kunnen scholen voor secundair onderwijs voor hun evaluatieregeling (opnieuw) afwijken van hun schoolreglement. Met inbegrip van de mogelijkheid om te evalueren per graad in plaats van per leerjaar of om tekorten mee te nemen van het 1ste jaar naar een 2de jaar binnen een graad. Dat zijn twee 'flexibele leerwegen' die een school anders alleen kan toepassen als ze uitdrukkelijk in het eigen schoolreglement zijn opgenomen.

Het Kinderrechtencommissariaat wijst al langer op de mogelijkheid van flexibele leerwegen. Die kunnen ertoe bijdragen dat geen talent verloren gaat. Een flexibel leertraject kan een reddingsboei zijn die jongeren ervoor behoedt meegesleurd te worden in 'de waterval' van het secundair onderwijs. Die 'waterval' hangt samen met de sterk hiërarchische organisatie van ons onderwijssysteem. Een mindere periode of een struikeling onderweg kunnen er in zo'n systeem toe leiden dat talenten niet of onvoldoende ontwikkeld worden en dus onbenut blijven. Tot de risico-leerlingen behoren brede categorieën van leerlingen, zoals jongeren uit gezinnen met een lage socio-economische status, al of niet met een migratie-achtergrond, en ook anderstalige nieuwkomers en leerlingen met specifieke onderwijsnoden.

In die zin bieden flexibele leerwegen mogelijkheden voor het realiseren van meer gelijke onderwijskansen en meer inclusief onderwijs. Omdat ze, aanvullend op andere maatregelen, ertoe bij kunnen dragen dat jongeren hun schoolloopbaan op het juiste spoor krijgen en houden. En voor sommigen van hen ook kunnen helpen vermijden dat ze ongekwalificeerd uitstromen.